

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep

0030 Oslo

Arkivnummer
008

Vår referanse
72/2010

Vår dato
29.01.2010

Høringsuttalelse – Forslag til ny jordskiftelov

Det vises til høringsbrev fra LMD, dat. 18.09.2009.

Jordskifterettslederne og jordskifteoverdommeren i Frostating jordskiftedøme har samarbeidet om høringsuttalelsen. Kapitlene er fordelt mellom jordskifterettslederne og jordskifteoverdommeren og er av den grunn skrevet delvis på nynorsk og delvis på bokmål.

Vi har følgende merknader til forslaget:

Kapittel 1

Til § 1-1 Formålet med lova

Vi sluttar oss til at lova kan ha ein formålsparagraf, men foreslår stryking av **mellom anna**. En formålsparagraf må være kort og klar.

Til § 1-2

God og uttømmende om virkeområde. Fast eigedom og rettar bør inn i namnet på lova.

Til § 1-3

Vi ser at definisjonar kan være nyttig for ein som skal ha med lova å gjere for fyrste gong og det er det mange som skal. Det er då avgjerande at definisjonane er korte, klare og eintydige. Der står det att mykje arbeid.

Bokstav f,

Jordskifteløysing vert definert som heil eller delvis **løysing** av det som er til behandling, mens det i særmerknadene side 143 i bokstav g og i § 6-19 går fram at det dreier seg om eit forslag. Det må i det minste definerast som *forslag til heil eller delvis løysing*. Vi syns elles at **jordskifteplan** er eit betre uttrykk.

Bokstav g,

Viser til kommentar under bokstav f.

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

Bokstav h,

Semjedom er eit fyndig ord, men utvatnar innhaldet i ordet dom og bør ikkje brukast om tilhøve der partane er samde. Bruk heller nokre fleire ord og kall det for **fastsetting av gjeldande rett** eller **fastsettingsavgjerd**. Framlegg til semjedom skal høyrast hjå partane. § 4 - 4. Det blir feil å kalle det dom når avgjera skal ut på høyring.

Til § 2-2

Paragrafen omhandlar reglar som er av liten interesse for publikum og vi ser ikkje grunn til å gå i mykje detalj. Det er betre med henvising til domstolslova.

I § 2-2 andre linje bør det stå, **som domstolsadministrasjonen bestemmer**.

Andre ledd bør lyde: **For tilkalling av jordskiftedommar gjeld bestemmelsene i domstolslova.**

Bestemmelsene i siste ledd er det unødvendig å ta med i lovteksten.

Til § 2-3

Vi tillet oss å peike på at det er tungt språk utan at vi har eit ferdig formulert betre forslag.

Til § 2-4

Det må gå klart fram av første ledd at dommarstilling også omfattar jordskiftedommarfullmektig.

Aldersbegrensing for dommarfullmektig synest totalt unødvendig og 21 år er i alle fall urealistisk i forhold til utdanningas varighet. Greier nokon å gå ut med master i eigedomsfag før fylte 21 år vil vi gjerne ha tak i vedkommande.

Vi er i tvil om det er rett å innføre eit ufråvikeleg krav til snittkarakter. Innstillingsråd og utnemningsmynde bør til ei kvar tid kunne vurdere konkret om ein søkjar er kvalifisert eller ikkje.

Til § 2-6

Vi foreslår å stryke **i samband med saka**

Til §§ 2-7 og 2-9

Vi foreslår eit og same utval for jordskifterett og skjønnsrett. Vi er klar over at dette vil krevje nye reglar for oppnemning av skjønns/meddommar- utvalet, men finn likevel så store fordelar med eit felles utval at dette må vurderast nøye. Det felles utvalet må vere større enn dagens skjønnsmansutval og betydeleg mindre enn novarande meddommarutval. Utvalet må ha medlemmer med relevant kompetanse for både rettslege skjønn og rettsendrande jordskiftearbeid.

Eit felles utval vil sikre at lagmannsretten kan velje kompetente meddommarar ved ankebehandling , jfr. § 8 – 2.

Til § 2-8

NORD-TRØNDELAG

JORDSKIFTERETT

I tiltaks og vernejordskifte bør hovudregelen være to meddommarar som kan utvidast til 4.

Til § 2-10

Dette må sjåast i samanheng med forslaget om eit felles utval for jordskifte og skjønn. Ved felles utval er det naturleg at både første og andre instans vel meddommarar innafor fylket. I alle fall bør det gå fram av paragrafen om retten er bunden til soknegrensene for oppnemning.

Kapittel 3

Dei viktigaste merknadene knytter seg til desse forholda:

- Eigedomar skal vere eller vil bli utenlege etter tida og tilhøva, før ein skal starte eit jordskifte med sikte på å endre eigedomen.
- ”Ikkje-tapsgarantien” i § 3-3 må klarare bli knytt til tidspunktet for avslutning av saka, og særregel om skiftenytte i enkelte sakstypar bør takast vekk.
- Jordskifterettane må få ein klar heimel til å nekte fremme av eit krav, dersom det ikkje ville kunne gjennomførast sak som vil oppfylle ”ikkje-tapsgarantien”.
- Omgrepet ”tyngsler” må klarare avgrensast i forhold til måten det er brukt på i utkastet.
- Systemet med tanke på verdsetjing, arealverdi, bruksverdi, grunnverdi og at verdimåla skal kunne brukast til å kontrollere at ikkjetapsgarantien er oppfylt, må arbeidast meir med.

Til § 3-2 – Kravet om utenlege eigedomar

Det er forslag om ein ny regel i § 3-2 om samla nytte av jordskiftet. Vi meiner denne regelen med fordel kan strykast. Regelen er overflødig, sidan vi ikkje kan sjå at det i praksis er mogleg å oppfylle regelen i § 3-3 utan samtidig og å oppfylle regelen i § 3-2. Den føreslåtte regelen peikar i retning av ei estimert, talfesta og dokumentert nytte. I staden meiner vi at den avgrensing av bruken av jordskifte som virkemiddel som ligg i gjeldande § 1, vilkåret om at eigedomen må vere utenleg etter tida og tilhøva, bør vidareførast i ny lov.

Kravet om at eigedomane må vere utenlege er ei avgrensing i høve til kva for spørsmål som kan bli løyst ved jordskifte. Det er eitt av dei tre hovudvilkåra som i dag blir prøvd før saka blir fremma. Kva som er utenlege eigedomsforhold er ei skjønsmessig vurdering. Likevel er vi av den oppfatning at kravet er viktig, at det bør stå i lova og at det ikkje bør brukast jordskifteverkemiddel utan at situasjonen i utgangspunktet er utenleg.

I sak 2900-2002-0005, Bjørkås i Porsanger for Hålogaland jordskifteoverrett, ynskte rekvirenten å bytte til seg 1 daa tomt inne på fjellet mot å gje frå seg 1 daa i Lakselv sentrum. Arealet skulle leggest ut rundt ei hytte som grunneigaren hadde kravd fjerna fordi den etter hans syn var ulovleg bygd. I dette tilfellet var det ikkje nytte-kostvurderinga eller tilgjengelege virkemiddel i jordskiftelova § 2 som hindra jordskiftet, men at eigedomen ved Lakselv ikkje var utenleg i jordskiftelova sin forstand. Jordskifteoverretten grunna dette m.a. slik:

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

”Jordskifteoverretten er derfor kommet til å avvise kravet ..., med den begrunnelse at eiendommen Bjørkås og Lundmark ikkje er utjenlig i jordskiftelovens forstand. Dei fremstår tvert om som en vel arrondert og godt utformet driftsenhet.”

I lovutkastet er kravet til at eigedomane skal vere vanskeleg å nytte (utenleg) tatt vekk. Rett nok brukar jordskiftelova § 3-1 uttrykket ”problemet”, men etter vårt syn er formuleringa i gjeldande lov ein terskel som retten skjønsmessig må passere for å starte ein slik endringsprosess. Vi meiner difor lovgjevar i sterkare grad bør vurdere konsekvensane av å ta bort dette vilkåret, enn det som er gjort i høyringsutkastet.

Til § 3-3 – ”Ikkje-tapsgarantien”

Vi er mindre glad for uttrykket som blir brukt om vilkåret i § 3-3 i høyringsutkastet. Ikkje-tap er etter vårt syn eit betre uttrykk enn ”tapsfråvær” som er eit endå meir konstruert ord.

Til realiteten i § 3-3 meiner vi at andre ledd kan gå ut. Det er eit mål for alle som arbeider med jordskifte å la flest mogleg ta del i skiftenytta. At ein bevisst skal la ein part få all nytte, høyrer ikkje med til det normale. Problemet med regelen som er foreslått i andre ledd er at kvar part får eit lovsikra krav på ein matematisk del av nytta. Det medfører at nytta må identifiserast og estimerast i kvart enkelt tilfelle, før ein kan føre rekneskap som viser fordelinga av den. Dette vil krevje ei vesentleg vidareutvikling av den metode ein så langt har nytta ved jordskifte. Vi kan heller ikkje sjå vekk frå at eit slikt krav vil føre til ein stor ressursbruk i å dokumentere nytta av eit jordskifte.

I § 3-4 er det stilt krav til nyttevurderinga. Etter vårt syn er § 3-3 slik utforma at det utan vidare må vere klart at eit jordskifte ikkje kan avsluttast med ei jordskifteavgjerd som ikkje fyller vilkåret i § 3-3. Spørsmålet er om ordet ”gjennomført” i § 3-3 er presist nok. Enkelte kan nok tolke dette slik at avgjerder fastsett i jordskifte ikkje kan gjennomførast, t.d. nokre år etter at jordskiftet er avslutta. Vi foreslår ”gjennomført” erstatta av t.d. ”avslutta” eller ”vedteke”.

Det sentrale må likevel vere å etablere avslutningsdatoen for jordskiftesaka, som skjeringspunkt for vurdering av vilkåret i § 3-3.

Til § 3-4

I framlegget til § 3-4 kan det sjå ut som om jordskifteretten heile tida skal prøve vilkåra i §§ 3-2 og 3-3. Dette er ein prosessregel som i verste meining kan fungere slik at enkelte partar heile tida gjennom ei sak kan krevje ei slik vurdering. Det sentrale må vere å gje jordskifteretten ein heimel eller eit pålegg om å nekte fremme eller avslutte behandling av ei sak, dersom det er openbart at ein ikkje vil kunne fylle vilkåret i § 3-3 ved avslutning av saka. Dette burde gå fram av § 3-4, første ledd, t.d. slik:

”Jordskifteretten skal gjennom heile saksbehandlinga vurdere om vilkåret i § 3-3 vil kunne oppfyllest. Dersom det er openbart at eit krav om jordskifte ikkje kan løysast innanfor vilkåret i § 3-3, skal saka nektast fremma, og dersom sakshandsaminga seinare viser at vilkåret ikkje kan oppfyllest må saka avsluttast utan realitetsavgjerd.”

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

[SPM: skulle vi ta med 1. ledd 2. punktum?]

Til § 3-5

Når det gjeld sperretid, vil vi vise til at dagens regel som her er foreslått vidareført kan oppfattast noko upresist. Den er nok skapt i ei tid då ein såg for seg at eit jordskifte tok for seg alt som var av problem innanfor eit geografisk område, og at ein ikkje kunne kome att med nytt jordskifte innan ein gitt frist. I dag kan eit jordskiftekrav gå ut på å avløyse vegrett, medan det kan kome nytt krav nokre år seinare med sikte på å ordne bruken av den same vegen. Spørsmålet blir i så fall om ti-årsfristen skal gjelde. Vi vil foreslå at tiårsfristen blir knytt til formuleringa i § 3-1, slik at eit problem løyst ved bruk av reglane i §§ 3-6 til 3-15 ikkje kan krevjast løyst på nytt som jordskiftesak, før det er gått ti år frå avslutninga av førre sak.

Det kan og vere grunn til å gje regel om kva tidspunkt ein skal rekne fristen frå. Etter vårt syn bør dette vere frå den førre saka blir endeleg avslutta.

Til §§ 3-6 – 3-15

I lovutkastet blir ordet ”tyngsler” brukt fleire stader. I omtalen av § 3-6 står det at ein har valt å nytte ”tyngsler” i staden for det juridiske faguttrykket negative servituttar. I oppslagsverk (m.a. Norsk allkunneboks juridiske oppslagsbok, Fonna Forlag, 1969) blir tyngsle omtala som grunnnyngsle, der den som til ei kvar tid eig eigedommen er pliktig å svare ei yting eller gjere noko til ein annan. I lovutkastet kan det sjå ut som at det er meint plikt, når tyngsle er brukt t.d. i § 3-8.

Grunnnyngsle tilsvarar det vi i dag på bokmål kallar ”grunnbyrder”. Den mest typiske grunnbyrde er kår. Dersom ein vel å bruke ordet tyngsle må lovforarbeida omtale dette endå klårare, og klårt avgrense det til negative servituttar og enkelte plikter. Det finst døme på grunnbyrder som bør bli gjenstand for handsaming i jordskifterett. Vi viser i den forbindelse til at dette spørsmålet er drøfta i rapporten ”Jordskifteverkets framtidige arbeidsoppgåver” kapittel 9.5 side 102-103. Konklusjonen her blei at grunnbyrder skulle kunne handsamast av jordskifterett når det var nødvendig å ta dette med for å løyse eit problem ved jordskifte, men at det ikkje burde vere høve til å krevje eiga sak for grunnbyrder.

Vi vil vidare peike på at omgrepet servitutt og bruksrett er brukt om kvarandre. Slik vi forstår denne ordbruken har bruksrett i samband med fast eigedom eit snevrare omfang enn servitutt. Sistnemnde kan både gjelde positive og negative servituttar, men kan ikkje omfatte grunnbyrder. Bruksrett kan berre omfatte rett til å bruke annan eigedom i større eller mindre grad. Når § 3-9 innleier med følgjande formulering:

”Jordskifteretten kan avløyse bruksrettar, under dette positive servituttar.” Her stiller vi oss spørsmålet om bruksrett omfattar noko meir enn positive servituttar.

I § 3-7 er jordskifteretten gitt heimel til å opprette sameige mellom eigedomar. Dette er eit naturleg verkemiddel for jordskifterettane. Vi vil likevel reservere oss mot den framstillinga som er gitt i kapittel 5.6.4 side 56, der det kan sjå ut til at ein ser for seg ei tilbakeføring av utmarksstrekningar til sameige ved hjelp av dette verkemiddelet. Vi finn det langt meir naturleg i slike høve å bruke reglane om bruksordning, for å bøte på dei ulemper som er skapt

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

ved for sterk individualisering av t.d. beite og jaktrettar. Vi vil understreke at dette verkemiddelet i første rekke må nyttast for infrastrukturtiltak, mindre fellesområde for bustader m.v. Ei tilbakeføring av utmarksstrekningar til sameige har vi vanskeleg for å sjå skal gje meir tenelege eigedomsforhold.

Vi stiller og spørsmål ved om ikkje regelen i §§ 3-10 og 3-12 kunne vore kombinert i same regel. Oppbygginga her er ikkje ideell sidan begge reglane omfattar negative servituttar, men dei er skilt av § 3-11 som omhandlar bruksordning. Det hadde kanskje og vore naturleg at endring kom før avløyning.

Til reglane i § 3-11 vil vi peike på at oppramsinga i bokstav a) og b) omfattar alle slags område, og at formuleringane ser noko merkeleg ut når ein les begge reglane saman. Vidare vil vi beklage at det ikkje er utreda om jordskifteretten skal kunne halde bruksordning internt i reindrifta. Dette er eit viktig spørsmål, også rettspolitisk, og hadde fortent ein grundig gjennomgang ved denne lovrevisjonen.

Når det gjeld urbant jordskifte har arbeidsgruppa gått inn for ei regelforenkling. Regelen i § 2 bokstav h er erstatta av ny § 3-15 og den såkalla reparasjonsregelen i no gjeldande § 2 bokstav i, som kan nyttast der det oppstår utenlege eigedomsforhold på grunn av godkjende reguleringsplanar, er no å finne igjen i den generelle lovparagrafen for ombygging av grunn, § 3-6. Kravet til semje eller totredjedels fleirtal blant eigarane er borte, og distinksjonen mellom eksisterande og nytt byggeområde i no gjeldande bokstav i er borte.

Lovutkastet er av den oppfatning at reparasjonsregelen i § 2 bokstav i er vidareført med regelen i § 3-6, og med vising til § 3-4 andre ledd. Slik vi ser dette er § 3-4 andre ledd berre ein regel om korleis ein skal vurdere vilkåra for nytte av jordskifte. Då er ikkje dette tilstrekkeleg for å gje jordskifteretten verkemiddel til å løyse problem. Vi meiner difor at det eksplisitt må setjast opp som verkemiddel at jordskifte og kan omfatte utenlege eigedoms- og bruksrettsforhold som vil oppstå som følgje av gjennomføring av godkjend reguleringsplan.

Kravet om semje/totredjedels fleirtal er erstatta av at krav om jordskifte no kan krevjast av ein grunneigar åleine (§ 6-4) eller av tiltakshavarar med heimel til ekspropriasjon til tiltak eller og anlegg (§ 6-5), typisk godkjend reguleringsplan. Lovforslaget er relativt radikalt på dette punktet og ”forenklinga” må etter vårt syn medføre at desse sakene no kjem inn i saksmassen i større grad.

Vi finn grunn til å sette spørsmålsteikn om lovforslaget er meint så radikalt som det kan lesast; at alle (grunneigarar/tiltakshavarar) kan krevje sak etter § 3-15 (alternativt ”reparasjon” etter § 3-6) med basis i godkjent reguleringsplan. Eller om desse verkemidla berre er meint i dei tilfelle kor kommunen har sett krav om fordeling av arealverdiar, jf pbl § 12-7 nr 13 (*reguleringsbestemmelser*).

Generelt meiner vi det er mange overordna samfunnsomsyn som talar for ei meir effektiv gjennomføring av offentleg godkjende planar enn dagens system kor ekspropriasjon sjeldan eller aldri blir teke i bruk. Jordskifte kan for mange grunneigarar oppfattast som eit sterkt inngrep, nesten på linje med ekspropriasjon. Arbeidsgruppa har vore innoverande innom skilnadane

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

mellom verkemidla jordskifte kontra ekspropriasjon. Vi trur lova, partane og jordskifterettene vil vere tent med ei enda meir grundig rettspolitisk vurdering av desse forholda i forarbeida til ny lov. Konkret bør det då vurderast om ikkje saker etter § 3-15 burde ha den skranke at kommunen har satt krav om fordeling av arealverdiar, jf pbl § 12-7 nr 13.

Til § 3-17

Til § 3-17 første ledd andre punktum stiller vi spørsmål ved om dette kravet kan forståast slik at ein må ha ein verdsetjingsmetode som dokumenterer skiftenytt. I omtalen av regelen, kan det tyde på at lovutkastet ikkje meiner det er nødvendig. Lova sitt krav er at ein skal bruke verdimål som er eigna til prøving av vilkåret om tap og nytte.

Ved verdsetjing etter bruksverdi på tradisjonell måte, vil skifteregnskapet vise at eigedomen har same kroneverdi før og etter jordskiftet. Det vil ikkje kome fram nokon nytte av regnskapet eller av det verdimålet som blir nytta. Det blir retten sitt skjønnsom vurderer om eigedomen utover dette er betre utforma og meir tenleg etter skiftet enn før. Slik lovutkastet er utforma blir det naturleg å krevje verdimål og ein verdsetjingsmetode som dokumenterar nytta. Dette er mogleg, t.d. ved ei verdsetjing i to omgangar før og etter jordskiftet. Dette er ressurskrevjande og har mange manglar ved seg. Metoden blir difor ikkje brukt i praksis. Vi vil be om at andre punktum blir strøken, og at det blir opp til jordskifteretten å gje ei grunngeving om at vilkåret i § 3-3 er oppfylt ved jordskifteavgjerda.

I § 3-17 andre ledd er uttrykket aktuell eller potensiell verdi brukt. I all verdsetjing vil det vere ei blanding av aktuell og potensiell verdi. Det som må vere meint her er kva for ein tekniske tilstand ein skal setje på eit bestemt areal. Vi vil be om at uttrykket aktuell og potensiell verdi ikkje blir brukt i dette tilfellet, men at ein heller viser til arealet sin tekniske tilstand. Er arealet t.d. dårleg grøfta, vil det vere ei betre løysing å setje det i stand igjen enn å gje frå seg eit lågt verdsett område og få redusert eigedomen etter skiftet. Vi har og merka oss at utkastet § 3-22 har ein liknande regel. Det sentrale her er likevel at ein ikkje nyttar omgrepa potensiell og aktuell verdi, men finn andre uttrykk for dette.

Til § 3-21

Det er uttalt i forarbeid til regelen at dette er ei vidareføring av gjeldande lov § 28. Heimelen til å skifte eineiege områder på grunnlag av skatteskylda dersom partane er samde om det, manglar likevel i lovutkastet. Regelen er til tider praktisert, og spørsmålet er om ein treng lovheimel for ein slik snarveg, så lenge dette bygger på at partane er samde om det. I alle fall burde lovforarbeida omtala dette, slik at ein ikkje avviklar ei praktisk ordning.

Arealverdi blir her innført som eit verdimål, jf. § 3-21 første ledd. I andre ledd blir det brukt andre verdimål som grunnverdi og samla bruksverdi. Kva som er arealverdi kan framstå som noko uklart om ein les første og andre ledd samtidig. Her trengs ei avklaring. Etter det vi kan sjå er ikkje arealverdi definert i § 1-3. Heller ikkje §§ 3-17 og 3-18 brukar omgrepet arealverdi.

Det er i tredje ledd opna for større bruk av pengevederlag, også dersom dette påfører ein part tap etter § 3-3. Forarbeida understrekar at dette er tenkt brukt slik at eigedomsgrenser kan følgje vassdrag og vegar i større grad, sjølv om dette gir mindre brot på § 3-3. Det kan stillast

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

spørsmål ved om regelen slik den er foreslått er for open. Større bruk av pengevederlag er fornuftig, men det burde her kanskje bli gjort ei avgrensing slik at dette ikkje kan bli nytta som ein tvangsmessig "salsparagraf".

Til § 3-29

Denne regelen legg til rette for at jordskifteretten skal ha kontroll med alle eigedomsdelingar på areal som inngår i sak for jordskifteretten. Dette er etter ordlyden ikkje avgrensa berre til jordskifte etter kapittel 3, men til alle saker. Behovet for regelen gjeld etter vårt syn først og fremst i saker etter kapittel 3 og bør avgrensast til dette.

Det andre spørsmålet regelen reiser er om den er klart nok uttrykt. Det blir no eit krav om at berre jordskifteretten kan utføre eigedomsdeling. Det sentrale er likevel at ein søknad om deling ikkje blir handsama etter plan og bygningslov eller jordlov, utan at jordskifteretten har kontroll med om det blir gjeve slikt delingsløyve. Spørsmålet er då om denne formuleringa som her er foreslått er god nok til å regulere dette.

Kapittel 4

Lovforslaget inneheld ingen dramatiske endringar om rettsutgreiingssak og grensesak. Terminologien er definert i § 1-3, bokstav b og c. Grensesak skal bety det samme som grensegang i gjeldande lov.

Til § 4-1

Det må vere ein fordel at vilkåret om "rasjonell bruk av området" er borte. For svært mange eigarar idag, kan eigedomsforholda i deler av marka vere uklare, og det vil vere ein fordel at dette blir avklara og fastlagt, for å sikre mot tvist og vanskelege naboforhold i framtida. For å kunne klarlegge, må noko vere uklart. Eventuelle kverulantiske saksøkarar må kunne lukast ut på det grunnlaget.

Arbeidsgruppa har sjølve peika på at bokstav c kanskje er unødvendig. Så vidt vi kan sjå av matrikkelloven og forskriften til loven, skal ikkje jordskifteretten kunne registrere jordsameige. Klarlegging av eigedoms- og bruksrettsforholda vil derfor vere ei eiga, sjølstendig sak, utan formelle band til registreringa. Jordskifteretten har heimel etter bokstav a, bokstav c er unødvendig. Bør strykast!

Vi meiner uklare forhold omkring eigarseksjonerte uteareal vil kunne vere mykje likt anna areal med uklare rettsforhold, som jordskifteretten bør kunne ta seg av.

Til § 4-2

Slik paragrafen er formulert, må den vel vere meint å vere uttømmende. Når det blir vist til dei enkelte bestemmelsane i matrikkelloven, vil det lett gi tronge rammer for innhaldet. For å opne for andre eventualitetar, kunne formuleringa vore meire generell.

Eit forslag til kortversjon: *"Jordskifteretten kan klarlegge, fastsette og merke grenser for fast eigedom og bruksrett, unnateke innomhusgrenser i eigarseksjon."*

Dersom ein skal halde fast ved opplegget frå arbeidsgruppa, bør det vurderast om formuleringa dekkjer alt som kan vere aktuelt. Arbeidsgruppa har sjølv peika på at jordskifteretten ikkje i eitt og alt skal vere bunden av systemet i matrikkelloven, jfr m a merknadene frå arbeidsgruppa, s 69 om heimelen jordskifteretten skal ha til å halde grensesak for grenser som ikkje er formalisert tidlegare (hevd, alders tids bruk oa). Vi meiner også at

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

bokstav e er uheldig utforma. Det blir vist til matrikkelloven § 5 bokstav e, men heile denne bestemmelsen er ordrett tatt inn i lovforslaget.

Eit lite mindretal meiner klarlegging og fastsetting av grenser for offentleg regulering av eigarrådvelde må vere ei oppgåve for det offentlege organet som har myndighet til slik regulering. Grensemerkinga kan jordskifteretten ta seg av, dersom ikkje andre kan utføre det tekniske arbeidet.

Til § 4-3

Matrikkelforskriften inneheld forholdsvis tronge grenser for einssidig grensejustering +/- maks 0,5 daa. Vi meiner dette kan vere for trong ramme for handlingsrommet jordskifteretten bør ha. Etter § 3-21 tredje ledd har jordskifteretten heimel til å byte arealverdi mot pengeoppgjær eller anna. Forslaget i § 4-3 bør sjåast i samanheng med denne bestemmelsen om grensejustering.

Til § 4-4

Det er bra at saksbehandlingsregelen for slike avgjerder har fått ei meire generell form enn vi i dag har i § 17 a. Men framleis er det rom for ei enklare formulering av paragrafen

Til § 4-5

Vi meiner det kan stillast spørsmål om jordskifteretten skal ha slike arbeidsoppgåver, men når dette er pålagt i gjeldande lovgjeving, har vi ikkje innvendingar.

Til § 4-6

Ingen merknad.

Kapittel 5

Vi meiner det er bra at arbeidsgruppa har rydda i bruken av ordet ”skjønn” i jordskifteloven, slik at begrepet kan bli meire eintydig Likeeins er det positivt at avgrensinga i stadleg kompetanse, knytta til planstatus i kommuneplan og reguleringsplan, er tatt ut.

Arbeidsgruppa har hatt eit mål om å skrive ein lov som er lettare å finne fram i, og sette seg inn i. Vi tykkjer diverre ikkje dei har lykkast med å gi kapitlet om skjønn ei enkel og oversiktsleg form.

Det blir lista opp skjønn som jordskifteretten kan halde, både i samband med jordskifte, og som eiga sak med heimel i annan lov. Det er forståeleg at arbeidsgruppa ikkje ønskjer å ta inn alle andre lovheimlane i denne lovteksten, men vi meiner det ville vere nyttig med ei setning til slutt om at jordskifteretten kan halde skjønn med heimel i ymse særlover. For den som ikkje har den heile og fulle oversikten, vil det kunne vere ei viktig opplysning, og i lovsamlinga vil det kunne komme vising til dei aktuelle lovene.

Til § 5-1

Vi meiner bestemmelsen kunne vore lettare formulert, og foreslår: ”Når partane er samde om det, held jordskifteretten skjønn i samband med jordskifte, eller som eiga sak.” Forslaget bør dekke det som truleg er meininga.

Til § 5-2

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

Tiltaksjordskifte og vernejordskifte er definert i § 1-3 bokstav i og j. Definisjonane viser til § 3-4 andre ledd bokstav a og b. § 3-4 inneheld bestemmelser om grunnlaget for nyttevurderingane. Bokstav b i § 3-4 seier ikkje meir enn det som alt går fram av § 1-3. Vi meiner definisjonane burde vore klarare og tydelegare, med betre logisk samanhang i henvisningane. Tiltaksjordskifte og vernejordskifte er så viktige arbeidsoppgåver for jordskifteretten at det burde vore klarare heimla i loven, slik det er i gjeldande lov. Vi meiner det bør vurderast om ikkje desse arbeidsoppgåvene bør få sine egne paragrafar, tilsvarande bestemmelsene om grensesak og rettsutgreiing.

Vi meiner i alle høve at det ikkje kan vere nødvendig at spørsmålet om erstatning eller ikkje først skal avgjerast av dei ordinære domstolane, og at jordskifteretten kjem etter og gjennomfører skjønnet. Jordskifteretten må få heimel som dekkjer heile prosessen.

Til § 5-5

Vi er enige i at det kan vere gode grunnar for å følgje saksbehandlingsreglane i skjønnsprosessloven for skjønn som blir halde som eiga sak. Men vi meiner det bør vurderast om det ikkje vil vere nyttigare å gjere prosessreglane i jordskifteretten gjeldande for alle skjønna, og supplere med reglar frå skjønnsprosessloven, når det er nødvendig. Det ville truleg vore nyttig for å kunne kombinere verkemiddelbruken, og gjere det enklare å behandle ei sak etter alternativt spor, dersom det viser seg å vere nødvendig.

Til § 5-6

Vi meiner dette er ei unødvendig paragraf. Jordskifteretten har heimel i § 6-19 andre ledd til å seie dom når det er tvist om grenser, eigedomsrett, bruksrett o a. Dette gjeld generelt i ei jordskiftesak. Da må vel jordskifteretten ha den samme heimelen når den held skjønn som del av saka. Når jordskifteretten held skjønn som eiga sak, gjeld etter forslaget skjønnsprosessloven § 26: ”Tvist om retten til og betingelserne for skjønnsforretningens fremme eller om, hvad der skal være gjenstand for skjøn, avgjøres under forretningen.” Heile § 5-6 er, slik vi ser det, unødvendig.

Til § 5-7

Vi meiner det er unødvendig med ein eigen paragraf om dette. Jordskifteretten har positiv heimel i § 5-4 til å halde skjønn etter vassressursloven §§ 14 og 31 i samband med jordskiftesak. Skulle jordskifteretten kunne halde skjønn for ekspropriasjon og regulering av eigarrådvelde i vassdrag, måtte det også vere positivt formulert. Det er ikkje noko å gjere unntak frå.

Kapittel 6

Vi er enig med arbeidsgruppa i at jordskifteloven sine saksbehandlingsregler må oppfylle de krav som stilles til en effektiv, rimelig og trygg prosess. Loven må passe med tida og tilhøva og møte de behov eiere, rettshavere og samfunnet har for å få løst konkrete problem og uklare rettslige og faktiske forhold knyttet til fast eiendom.

Etter mandatet skulle tvisteloven, skjønnsloven og annen prosesslovgiving gjøres gjeldende i ny jordskiftelov så langt ikke særlige hensyn tilsa noe annet.

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

Forslaget representerer en speilvending i forhold til dagens jordskiftelov, jfr. § 97 der det er listet opp hvilke bestemmelser i tvisteloven som skal gjelde ”så langt dei høver”. Speilvendingen medfører at en lang rekke bestemmelser i tvisteloven som tidligere ikke er gjort gjeldende nå kommer med. En detaljert gjennomgang med kommentarer til dette følger nedenfor.

Etter vår mening vil det nødvendigvis ikke måtte ha så stor betydning at forholdet til tvisteloven er speilvendt. Det som er avgjørende er at de bestemmelser som ikke passer for behandlingen i jordskifteretten blir tatt ut slik at området for vurderingen av hva som høver eller ikke høver ikke blir større enn nødvendig. Vi har foretatt en detaljert gjennomgang av dette nedenfor og mener det særlig må foretas en nøye vurdering av om ikke hele eller deler av kap. 9 og 12 i tvisteloven også bør tas ut. Arbeidsgruppa har på side 93 i høringsutkastet sagt at når det gjelder omgrepet ”*så langt det høver*” er tydinga den at dersom en regel kan bli brukt så skal han bli brukt. Sett i lys av dette blir det svært viktig at de bestemmelser som ikke passer i jordskifteprosessen blir tatt ut slik at en unngår misforståelser og unødvendige prosesser.

Særlig er det etter vår mening viktig å få fram at saksbehandlingen i kap. 3 – saker (rettsendrende saker) krever en annen tilnærming til tvisteloven enn kap. 4 – sakene (rettsfastsettende saker). Når store deler av tvisteloven blir gjort gjeldende er det viktig at det i jordskifteloven fastsettes regler for saksbehandlingen som ivaretar det forhold at kap. – 3 sakene ikke er tvistebehandling i tvistelovens forstand.

Vi mener for øvrig det er svært viktig at de saksbehandlingsregler som fastsettes må ta hensyn til at jordskifteretten også i framtida skal kunne være en arena for selvprosederende parter. Det må ikke formuleres bestemmelser som oppleves som så store skranker for vanlige grunneiere og andre at de av den grunn ser seg nødt til å søke hjelp hos advokater eller andre profesjonelle aktører.

Til § 6 – 1

I § 6 – 1 første avsnitt slås fast at det er bestemmelsene i dette kapitlet som skal gjelde for saksbehandlingen av saker både etter kap. 3 og kap. 4.

I § 6 – 1 andre avsnitt blir det bestemt at reglene i tvisteloven skal gjelde for saksbehandligna ”så langt dei høver”. De skal dessuten gjelde slik det framgår av enkelte paragrafer i dette kapitlet. I tredje avsnitt blir det ramset opp hvilke bestemmelser som ikke skal gjelde.

I tredje avsnitt er konkret ramset opp hvilke regler i tvisteloven som ikke skal gjelde:

a) § 1 – 3 om søksmålsgjenstand, partstilknytning og søksmålssituasjonen

Vi er enig i at denne bestemmelsen tas ut og at det blir fastsatt egne regler om kravskompetanse. Dette gjelder særlig i forhold til § 1-3 (1). Når det gjelder § 1-3 (2) er det vel i og for seg ikke noe i veien for at denne bestemmelsen kunne gjøres gjeldende både for kap. 3 og 4 sakene.

b) Kapittel 4 om stadleg domsmyndighet (verneting)

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

Det er fastsatt egen regel i § 6 – 3 i forslaget om dette som ikke innebærer endring i forhold til § 12 i nåværende lov. En får dessuten fjernet det uheldige i at § 4 – 5 i tvisteloven som innførte et fritt verneting ble gjort gjeldende etter § 97 i nåværende jordskiftelov.

c) Kapittel 5 om plikter før ei sak blir reist

Vi er enig i at dette kapitlet tas ut. Det passer ikke for kap. 3 – sakene. Det gjelder for rettslige tvister og kunne derfor ha blitt gjort gjeldende for kap. 4 – saker med tvist. Det stilles imidlertid såpass store krav til saksbehandling forut for et krav at det åpenbart ville føre til større advokatbehov og fordyre prosessen for partene.

d) Kapittel 6 om behandling i forliksrådet

Helt enig i at dette kapitlet tas ut. Forlikrådsbehandling egner seg ikke for behandling av de rettsendrende sakene. Det kunne vært en mulighet for noen av de rettsfastsettende sakene. For behandling i forliksrådet er det imidlertid en verdigrense på 125000 kr. oppover når partene har vært bistått med advokat. Videre er det vel sannsynlig som påpekt i høringsutkastet at mange saker ville blitt innstilt etter bestemmelsen i § 6 – 11. Ved behandling i forliksrådet og eventuelt etter overprøving i tingretten vil en dessuten miste fordelene ved merking og kartfesting.

Arbeidsgruppa har på side 96 i høringsutkastet stilt spørsmål om det kan være aktuelt å stille krav om oppmålingsforretning etter matrikkelloven forut for behandling i jordskifteretten. Vi er enig med arbeidsgruppa når den konkluderer med at det i realiteten ville bety en toinstansbehandling av grensesaker der det er tvist, i stedet for en rimeligere og mer effektiv behandling direkte i jordskifteretten.

e) Kapittel 10 om småkravsprosessen, med mindre anna følger av kapittel 7 i lova her.

I § 7 – 13, 4. ledd er det i forslaget tatt inn henvising til § 10 – 5 i tvisteloven.

Advokatkostnader kan etter denne bestemmelsen bare erstattes med 20% av tvistesummen.

Dersom det bare er denne bestemmelsen i kap. 7 det henvises til burde det ha vært en direkte henvising til bestemmelsen og ikke til hele kap. 7.

Vi er enige i at denne kostnadsbestemmelsen blir tatt med for å få samordnet reglene i tvisteloven og jordskifteloven. I motsatt fall ville en kunne oppleve at advokater fremmer krav om småsaker inn for jordskifteretten bare fordi det der ikke er noen begrensning av advokatutgiftene.

Vi mener dessuten at bestemmelsene i § 10-4 (2), (3) og (4) i tvisteloven burde ha vært gjort gjeldende ved tvistebehandling i jordskifteretten. Dersom verdien av tvistegjenstanden er under 125000 kr. burde det ikke være nødvendig for jordskifteretten å begrunne en dom grundigere enn ved tilsvarende behandling i tingretten. § 10-1 (4) i tvisteloven burde vel tilsvarende gjøres gjeldende for avgjørelse av uenighet om tvistegjenstanden har en verdi som er under 125000 kr. Slike avgjørelser bør komme tidlig i prosessen slik at partene kan forholde seg til spørsmålet om eventuelle begrensninger i saksomkostningene. Dette er en avgjørelse som i den alminnelige prosessen kan påankes etter § 29-3 første ledd. Etter § 6-1 i forslaget er kap. 29 i tvisteloven blant de bestemmelser som ikke skal gjelde i jordskifteprosessen.

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

Bestemmelsene i kap. 10 i tvisteloven er for øvrig uegnet for behandling av de rettsendrende sakene.

f) § 12 – 1 (4) om bistand med prosesskriv

Etter denne bestemmelsen kan ikke en dommer som har gitt bistand til å sette opp stevning, prosesskriv m.v delta i behandlingen av saken videre.

Det er helt nødvendig at denne bestemmelsen blir tatt ut. En slik bestemmelse ville lamme mange jordskifteretter etter kort tid.

g) § 18 – 4 om fråfall av søksmål

Vi er enig i at dette er en bestemmelse som ikke egner seg ved behandlingen av de rettsendrende sakene. Her har vi i dag en spesialregel i § 12, 5. ledd som sier at et krav bare kan trekkes tilbake så lenge vedtak om å fremme saken ikke er ført inn i rettsboka. Dette er en bestemmelse som må opprettholdes selv om det etter lovforslaget ikke kan knyttes til fremmingstidspunktet men til tidspunktet for starten på behandlingen av saken, jfr. § 6-9 6. ledd i lovforslaget.

Vi mener § 18 – 4 bør gjøres gjeldende i kap. 4 saker og ved tvistebehandling som er nødvendig for å komme videre i en kap. 3 – sak.

h) § 19 – 4 (1) om når retten er bunde av ei avgjerd, så langt det gjeld jordskifteavgjerd etter 6 – 19 tredje ledd bokstav a og b under vegs i saka.

Vi er enig i at det gjøres unntak for de nevnte jordskifteavgjørelser. Dette er også i tråd med situasjonen slik den er i dag, jfr. § 17a, 6. ledd i nåværende lov og § 6 – 21, 1. ledd i forslaget. Det er svært viktig at det holdes åpen en mulighet for å endre slike avgjørelser under sakens gang.

i) Kapittel 20 om sakskostnader, med mindre anna følger av kap.7 i lova her.

Det er et eget kapittel i forslaget som gjelder sakskostnader. Det er bare ved behandling av tvister det er henvist til kap. 20 i tvisteloven, jfr. § 7 – 13, 3. ledd. Vi mener dette er rett og i samsvar med dagens lovbestemmelser.

j) Kapittel 29 om anke til lagmannsrett, med mindre anna følger av kap.8 i lova her.

Det er et eget kapittel i forslaget som gjelder anke til lagmannsrett med spesielle regler for anke over jordskifterettens avgjørelser.

Det er derfor helt naturlig at dette kapitlet tas ut.

k) Kapitla 32 – 37

Dette er bestemmelser i tvisteloven som ligger utenfor det som er aktuelt i jordskiftesammenheng og det er riktig at de er tatt ut.

Dersom en sammenholder denne oppregningen av hva som er tatt ut med det som i dag er gjort gjeldende etter § 97 i jordskifteloven ser en at det er en hel rekke bestemmelser som faktisk blir gjort gjeldende og som tidligere ikke har vært det.

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

Dette gjelder følgende kapitler og bestemmelser:

1. Kap. 1 Lovens formål og anvendelse.

Det er ikke gjort unntak for § 1-1 (1) til tross for at den ikke faller sammen med forslaget formålsparagraf. For å unngå misforståelser burde denne bestemmelsen tas ut. § 1-2 (2) som omhandler viktige rettsprinsipper bør gjelde i jordskifteprosessen.

Det er ikke gjort unntak for organisasjoners søksmålsadgang i § 1-4 og heller ikke hvem søksmål om gyldigheten av off. vedtak skal rette seg mot, jfr § 1 – 5. Dette er bestemmelser som ikke har noe for seg i jordskifteprosessen og de bør derfor tas ut. Spørsmålet om hvem som har kravkompetanse går jo bl.a fram av §§ 6-4 og 6-5 i forslaget.

2. Kap. 7 Utenrettslig mekling

Partene vil vel uansett ha anledning til dette i tvistesaker jordskifteretten har hjemmel til å behandle.

3. Kap 8 II Rettsmekling

Dette kommer litt i strid med § 6 – 24 i lovforslaget om bl.a forsøksordning om arealmekling og rettsmekling der kongen kan gi forskrift om arealmekling og rettsmekling.

Det som står i kapitlet kan uansett ikke gjøres gjeldende uten videre. Dersom arealmekling og rettsmekling blir en fast ordning vil det være behov for noen spesielle regler for rettsmekling i jordskifteretten, jfr. den forskriften som nå gjelder.

4. Kap. 9. Allmennprosess

Her er det i 9-II om saksforberedelsen fastsatt en rekke krav til stevning og skriftlige tilsvær, saksstyring, plan for saksbehandlingen, avsluttet saksforberedelse, sluttinnlegg m.v. I stevningen skal det bl.a angis en påstand med det domsresultat saksøkeren krever. Ordet stevning er i seg selv et signal om at det foreligger en tvist. I tilsværet skal saksøkte tilsvarende angi en påstand med det domsresultat han/hun krever. Etter § 9-4 skal det til vanlig berammes hovedforhandling innen 6 måneder. I § 9-10 som gjelder avsluttet saksforberedelse er det bestemt at den skal avsluttes to uker før hovedforhandling og det er bestemmelser om sluttinnlegg som skal angi påstand og påstandsgrunnlag og det skal følge en framdriftsplan for hovedforhandlingen. Etter § 9-11 skal retten avgjøre presentasjonsmåten for tvisten, tidspunkt og gjennomføringsmåte for forklaringer fra partene m.v.

I kap. 9 III er hovedforhandling gjort gjeldende. Her er det i § 9-15 bestemmelser om påstander og påstandsgrunnlag. Saksøker og saksøkte skal framstille sitt syn, deretter er det partsforklaringer, vitneforklaringer osv, og det er i § 9-17 bestemmelser om å ta saken opp til doms. Etter vår mening har disse paragrafene et innhold som passer dårlig for behandling av de rettsendrende sakene, men også i rettsfastsettende saker uten tvist. I de rettsendrende sakene er det jo vanligvis slik at det er rettens forslag til løsning av saken som er oppe til behandling og ikke en tvist.

Vi er enig i at det i ny lov blir fastsatt regler for krav om sak og saksforberedelse som skjerper kravene i forhold til det som framgår av dagens § 12. Det er utvilsomt bestemmelser

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

i kap. 9 som kan og bør gjøres gjeldende, men samtidig er det som nevnt foran en rekke bestemmelser i kapitlet som passer dårlig, særlig av hensyn til de rettsendrende sakene.

Slik bestemmelsene er bygd opp i kap. 9 i tvisteloven forutsettes det slik vi ser det at partene må være representert ved advokat eller annen rettshjelper. Vi tror det vil være en uheldig utvikling dersom vanlige grunneiere ikke lenger ser seg i stand til å opptre alene i jordskifteretten på grunn av de krav som settes til prosessen.

5. Kap. 12. Prosesskriv

Det er bare gjort unntak for § 12-1 (4). Partenes innlegg skal skje ved prosesskriv. Parter uten prosessfullmektig kan muntlig inngi stevning, tilsvær, anke m.v ved personlig frammøte i retten. Retten skal da sette dette opp som prosesskriv.

En part kan etter disse bestemmelsene ikke skrive et vanlig brev til retten der han gir uttrykk for sine synspunkter. Av § 12-1 (2) synes det å gå fram at parter som ikke har prosessfullmektig må henvende seg på rettens kontor for å få satt opp et prosesskriv i korrekte former.

Vi tror dette blir svært vanskelig å gjennomføre i jordskifteretten der det er så mange selvprosederende parter. Bestemmelsen vil medføre økt behov for advokater og dermed betydelig kostnadsøkning særlig for de rettsendrende sakene. Det å sette opp prosesskriv på rettens kontor bør være unnataket og ikke regelen.

6. Kap. 13. Rettsmøter og rettsbøker

Bestemmelsen om rettsmøter i 13 I er ikke gjort gjeldende i nåværende lov, bortsett fra § 13-3 om innkalling av vitner og sakkyndige. I § 6-13 i forslaget er det egen bestemmelse om innkalling av parter. Bestemmelsen i § 13-2 i tvisteloven burde derfor kunne gå ut, mens bestemmelsen om gyldig fravær i § 13-4 bør stå.

7. Kap. 15. Forening av krav og søksmål. Partshjelp

§ 15-1, 15-3, 15-4 og 15-5 er ikke gjort gjeldende tidligere. § 15-1 gjelder objektiv kumulasjon, § 15-3 gjelder når tredjeperson trer inn som part, § 15-4 gjelder framgangsmåte ved inndraging av nye krav og endringer i partsforhold og § 15-5 gjelder forholdet mellom flere parter på samme side.

Dette er bestemmelser som i praksis har vært brukt i jordskifteretten og det er riktig at de nå blir tatt med.

8. Kap. 16 II. Omberammelse og utsettelse.

Dette er bestemmelser som i praksis har vært brukt tidligere og det er riktig at de nå kommer med.

9. Kap.16 IV. Stansing

Det må være riktig at bestemmelsene om stansing blir gjort gjeldende. Dette har bl.a betydning for saksbehandlingstiden.

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

10. Kap 17. Verdifastsettingen

Dette gjelder ikke verdsettingen i et skiftefelt, men avgjørelser om verdien av tvistegenstanden og verdien i saker om formuesverdier. Det er OK at det gjøres gjeldende.

11. Kap. 30. Anke til Høyesterett

Det må gjelde de samme regler for anke av jordskiftesaker til Høyesterett som andre saker og det er derfor ok at dette kapitlet gjøres gjeldende.

Til § 6 – 2

Etter § 6-2 skal saksbehandlingen ved skjønn gå etter bestemmelsen i § 5-5. Første setning i § 5-5 viser tilbake til kapittel 6. Det kan virke forvirrende. Saksbehandlingsreglene bør samles i kap.6. Vi mener derfor det hadde vært en bedre løsning å flytte § 5-5 til § 6-2, ta bort § 5-5 og henvise til kap. 5 i tillegg til kap. 3 og kap. 4 i første setning i § 6-1

Til § 6 – 4

De spesielle kravskompetansereglene som følger av krav om sak etter jordskiftelovens §§ 2 h og i (urbant jordskifte) går ut og de vanlige kravreglene vil gjelde også for slike saker. Vi er enig i de endringer som er foreslått.

Etter andre ledd som gjelder reindriftsområder kan utøver av reindrift kreve sak uavhengig av om det er opprettet distriktsstyre. Vi er enig i den endring som er foreslått.

Til § 6 – 5

Forslaget er i samsvar med eksisterende bestemmelse i § 5, 9. ledd med den endring at tiltakshavarar med hjemmel til ekspropriasjon kan kreve sak etter første ledd. Vi er enig i denne endringen.

Vi er enig i at departementet og fylkesmannen ikke lenger kan kreve sak.

Til § 6 - 7

Det er vist til kap. 12 i tvisteloven om oppsett av prosesskriv. Bestemmelsen innebærer en skjerpning av formkravet for krav om jordskifte i forhold til dagens § 12, 1. ledd. Det går ikke fram av lovteksten, men i følge kommentarene er det forutsatt at det fortsatt skal være anledning til å bruke skjema i motsetning til de alminnelige domstoler der det ikke er anledning til å bruke skjema.

Når det er åpnet for å bruke skjema for krav om sak er det ikke sikkert denne bestemmelsen vil endre nåværende praksis så mye. De fleste av de krav som gjelder prosesskriv i kap. 12 og hva et krav (stevning) skal inneholde, jfr. § 9-2 i tvisteloven vil det være mulig å få med i et skjema. Formkravene må ikke gjøres slik at det oppfattes som et hinder for å kreve sak. Det er viktig at terskelen for dette fortsatt er relativt lav slik at en unngår økt bruk av advokater og stor økning i antall muntlige henvendelser for oppsett av krav. Jordskifteretten bør fortsatt være en arena for selvprosederende parter.

Første setning i 2. ledd er uheldig utformet. Det kan virke som om partene enten må ha prosessfullmektig eller så må de oppsøke jordskifteretten for å få satt opp et krav eller foreta

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

andre prosesshandlinger. Første del av setningen bør strykes (*Den som ikkje har prosessfullmektig*) erstattes med: ”*Part kan fremje krav....*”

Det er ikke vist til § 9-2 i tvisteloven som angir formkravene til stevning i allmennprosessen selv om det ikke er gjort unntak for kap. 9 i § 6-1. Etter denne bestemmelsen skal det bl.a angis påstand for ønsket domsresultat. Dette passer ikke for behandling av kap. 3 – sakene.

Til § 6 – 8

Denne bestemmelsen er ny og representerer en betydelig skjerpelse av kravet i forhold til dagens § 12. Vi har ikke merknader til de kravene som er anført i bestemmelsen. Det er stort sett opplysninger det er naturlig å ta med i et krav og vil kunne styres gjennom utforming av skjema for krav om sak. Det som er mest betenkelig er at det er tatt inn en henvising til tvistelovens § 12 – 2 som også skal gjelde for alle skriv til retten under sakens gang. Dette kan jo passe brukbart for tvistesaker, men er etter vår mening uheldig i forhold til de rettsendrende sakene der fokus på tvistesporsmål ikke bør være mest framtrepende. Dette gjelder også rettsfastsettende saker uten tvist. Det må fortsatt være slik at en part kan sende inn et vanlig brev til jordskifteretten der han/hun gir uttrykk for sine synspunkter.

Til § 6 – 9

Etter denne bestemmelsen skal det ikke lenger gjøres noe vedtak om å fremme saken på første rettsmøtet. Det er bare snakk om avvisning på grunn av mangler ved kravet og avvisning mens saken går dersom retten mener at vilkårene etter § 3-2 og § 3-3 ikke kan bli oppfylt. Dette synes vi er en bra endring. Den vil medføre at det ikke blir så mye fokus på fremmingsspørsmålet, og det kan bidra til at spørsmålet om fremmingen blir en egen prosess med stort ressursforbruk og kostnader før saken egentlig kommer i gang. Det er etter det nye forslaget først og fremst opp til retten om et avvisingsspørsmål skal tas opp. Det vil nok også nå være slik at det i saksforberedelsesfasen eller på første møte eller senere vil dukke opp krav om å nekte saken fremmet på materielt grunnlag eller at den må avvises på ikkematerielt grunnlag fra en eller flere parter og som retten må ta stilling til, men det vil etter det vi kan se ikke bli anledning til å anke dette før saken er avsluttet, jfr. § 8-4 i forslaget uten at retten bestemmer det. Etter nåværende § 61, 3. ledd i jordskifteloven, jfr. § 62, 3. ledd er det en automatisk ankeadgang til lagmannsretten straks avgjørelsen er tatt. Det vil nok i en del tilfeller bli behov for å få en endelig avklaring på om de ikke materielle vilkår for å behandle saken er til stede før realitetsbehandlingen tar til, men når den automatiske adgangen til å anke dette til lagmannsretten blir tatt bort vil en uansett kunne unngå vesentlig tidstap og prosessomkostninger. For at dette skal fungere godt i praksis er det nødvendig at det blir en nøyaktig avklaring av når en sak nektes fremme av materielle grunner og når en sak avvises av ikke materielle grunner.

Til § 6 – 11

Dette er en ny bestemmelse etter mønster fra tvisteloven, særlig § 9 – 4. Det vektlegges at det skal skje en aktiv og planmessig saksstyring. Det har jo alltid vært arbeidsplaner i jordskifterettene så for så vidt er det ikke noe nytt. Vi mener henvisingen til § 9-4 i tvisteloven bør tas ut når de viktigste punktene er kommet med i bestemmelsen. En unngår da misforståelser i forhold til hva som gjelder. Ved å ta ut henvisingen unngår en f.eks tidsfristen på 6 måneder som uansett vil være vanskelig å overholde i jordskifteretten.

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

Siste avsnitt er unødvendig og kan tas ut.

Til § 6 – 12

Dette er en ny bestemmelse etter mønster fra tvisteloven, men jordskifteretten har også tidligere hatt veiledningsplikt og bestemmelsen i tvisteloven om dette er gjort gjeldende i jordskifteprosessen. Det kan derfor stilles spørsmål ved nødvendigheten av å ta inn en egen paragraf om det.

Til § 6 – 13

Varselfristen blir forkortet og i samsvar med tvisteloven § 13 – 2 (2).

Det er OK og gir retten større fleksibilitet. Ellers er det til forskjell fra tvisteloven bestemmelse om at parten skal ha innkalling selv om han har prosessfullmektig. Vi mener det kan reises spørsmål ved nødvendigheten av det.

Til § 6 – 14

Det er ikke noen endringer her i forhold til nåværende lov. Er det nødvendig å vise til kap. i tvisteloven når kapitlene likevel generelt er gjort gjeldende. Formuleringen i nåværende lov er kortere og bedre.

Til § 6 – 15

Uttrykket "*så snart retten gir partene høve*" til det skal dei sette fram og grunngi krava sine. Dette er noe partene blir mer forpliktet til allerede når de krever sak etter det nye lovforslaget. Det er ikke slik at retten skal gi et signal om at nå må partene sette seg i sving. Det som er viktig er at retten kan sette frister for endelige krav m.v. Første setning i andre ledd kan derfor tas ut.

Vi er i mot at bestemmelsene om hovedforhandling skal gjøres gjeldende i jordskifteprosessen ved behandling av kap. 3 saker. Viktige stikkord ved en hovedforhandling er påstander, påstandsgrunnlag, bevisføring, og å ta saken opp til doms. Dette passer dårlig særlig i de rettsendrende sakene, men også i rettsfastsettende saker uten tvist. Ved behandlingen av tvister er det naturlig at bestemmelsene gjelder. I siste ledd må det derfor presiseres at det er ved behandling av saker etter kap. 4 i jordskifteloven at § 9-13 - § 9-17 i tvisteloven skal gjelde

Til § 6 – 16

Vi er enig i at det blir tatt inn en slik bestemmelse. Henvisingen til beviskapitlene i tvisteloven kan det stilles spørsmål ved nødvendigheten av. Det går fram av § 6-1 at de gjelder.

Til § 6 – 19

Semjedom og jordskifteavgjerd er nykonstruksjoner. Semje og dom hører på en måte ikke sammen. Vi viser til det vi tidligere har skrevet under kap. 1, bokstav h om dette. Et alternativt kan også være å kalle det rettsfastsetting. Jordskifteavgjerd erstatter det som er kalt regulerende vedtak i § 17a i dagens lov. Vedtak er brukt om det som kalles beslutninger i tvisteloven. Vi mener jordskifteloven burde samordnes med tvisteloven her slik at beslutninger i jordskifteloven tilsvarer beslutninger i tvisteloven. Det kan ikke være grunn

NORD-TRØNDELAG JORDSKIFTERETT

god nok at beslutninger er et dårlig ord på nynorsk. På nynorsk kunne man kalle det avgjerd. Jordskifteavgjerd bør derfor endres tilbake til vedtak som er en godt innarbeidet avgjørelsesform.

Til § 6 – 20

Vi mener forslaget har fått en litt vanskelig form. For det første burde bestemmelsene i § 19-6 i tvisteloven gjelde for både dom og orskurd. Det er vanskelig å se hvorfor orskurd i jordskifteloven skal ha et annet innhold enn kjennelser etter tvisteloven når orskurd etter forslagets § 6-20 omfatter de samme avgjørelser som kjennelser etter § 19-1 (2) i tvisteloven.

Jordskifteavgjerd og skjønn kan ha et innhold som i forslaget. Dette tilsvarer noenlunde § 17 b i nåværende lov.

Semjedom bør beskrives for seg selv med et innhold som tilsvarer a, b og e i forslaget.

Når det gjelder navnet på avgjørelsesformene vises til kommentaren til § 6-19.

Til § 6 – 22

4. ledd henviser til § 8-4 andre ledd bokstav a som ikke eksisterer. Her er det en feil som må rettes opp.

Det er muligens uheldig at den usikre ordlyden om hva som skal tinglyses ”*alt av varig verdi*” fortsatt skal gjelde. Den har medført svært ulik praksis ved jordskifterettene og at mye som er unødvendig å tinglyse er blitt tinglyst. Kan f.eks departementet gis myndighet til å gi mer presise retningslinjer.

Vi reiser spørsmål om det er riktig å tinglyse alle jordskiftesaker. Grensebeskrivelser skal bl.a i framtida registreres i matrikkelen. Det må derfor være unødvendig å tinglyse grensebeskrivelsene.

Til § 6 – 23

Bør stå: ”*Rettsforlik skal førast inn i rettsboka*” og ”*Rettsforliket skal underteiknast av partane...*”

Med sakskostnader i 4. ledd siktes det vel til kostnader til sakkunnig hjelp, jfr. § 7-13 i lovforslaget. Det betyr ikke at partene ikke også kan enes om å fordele kostnadene etter § 7-1 (jordskiftekostnadene) på samme måten.

Ellers mener vi det er ok at bestemmelsen om forlik blir tatt inn som egen paragraf selv om kapitlet om rettsforlik er gjort gjeldende etter § 6-1.

Kapittel 7

Til § 7.1

Det bør foretas en vurdering av om ordningen med sideutgifter skal fortsette. For det første kan det reises spørsmål ved om den i dag er i samsvar med bestemmelsene i rettsgebyrloven § 2, 2. ledd og for det andre om ordningen er i samsvar med den uavhengighet i forhold til

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

partene en domstol bør ha. Dersom ordningen skal fortsette er det nødvendig at begrepet sideutgifter blir klarlagt bedre slik at en unngår den ulike praksis en ser i dag.

Til § 7.2

Denne bestemmelsen er unødvendig.

Til § 7.3

Vi mener det er gode grunner til å opprettholde det partsgebyret som er i dagens lov. Undersøkelsen som DA har gjennomført viser at en overgang til gebyr pr. rettsmøtedag slik det er foreslått vil medføre en nedgang i samla gebyrinntekter på ca 30%. Etter vår mening er ikke partenes kostnader med jordskiftesaker i dag så store at det er behov for å senke dem. Det gjennomsnittlige partsantallet i jordskiftesaker er betydelig større enn i saker for de alminnelige domstolene og dette er parter som i stor grad er selvprosederende. Partstallet får derfor stor betydning i forhold til det arbeid jordskifterettene har med sakene.

Ordningen med partsgebyr kombinert med unntaksregelen om reduksjon av de samla gebyrkostnadene har fungert godt og bør derfor opprettholdes.

Til § 7-6

I første avsnitt er tatt inn en bestemmelse som tilsvarer dagens § 75, 1. ledd. Vi mener formuleringen "*heilt grunnlaust*" er uheldig. Vi mener at rekvirenten må betale en sak som blir trekt tilbake, avvist eller nektet fremmet.

Til § 7-13

I tredje ledd er tatt inn en bestemmelse som er en videreføring av gjeldende bestemmelse i § 81 i nåværende lov. Vi mener at det særlig i forhold til spørsmålet om avvising/fremme av sak er nødvendig å få inn en presis formulering i hva som ligger i ordet "tvist". Rettspraksis har utviklet seg slik at også uenighet om de materielle spørsmål ved avvising/fremme av en sak er å regne som en tvist som faller inn under bestemmelsen i § 81, 1. ledd i nåværende lov. Vi tror ikke dette er i samsvar med det som var intensjonen bak lovendringen i 1979-loven. I ny lov bør dette formuleres slik at det ikke blir mulig å få tilkjent kostnader til rettshjelp når det foreligger materiell uenighet i spørsmålet om en sak skal tas opp til behandling. Dette gjelder de vurderinger som retten i dag må foreta etter bestemmelsene i § 1 og § 3a.

Kapittel 8

I det store og hele er vi enige i forslaget til kapittel 8, rettsmiddel, i utkastet til ny jordskiftelov. Vi mener primærforslaget, med en ankeinstans er det eneste alternativet. Vi finner derfor ikke grunn til å kommentere det alternative forslaget, der dagens ordning med to ankeinstanser videreføres.

Hovedinntrykket etter å ha lest kapittelet er:

- uklarhet rundt alle henvisninger til skjønnsprosessloven
- At førstelagmann får mye ansvar

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

Det er ellers lett å slutte seg til det meste i referat fra møte 13.10.2009 mellom jordskifteoverdommere, førstelagmenn og DA.

Til § 8-1

Ankeinstansen må være lagmannsretten, ingen merknader.

Til § 8-2

Andre ledd

Ved anke over jordskifteavgjerder og krav om overskjønn skal lagmannsretten settes sammen etter skjønnsprosesslovens § 34. Dette fører til at det ikke kan hentes meddommere fra jordskiftemeddommerutvalget ved anke over jordskifteavgjerder. Dette er i seg selv uheldig. Dersom meddommere, eller etter dette skjønnsmedlemmer, skal hentes fra utvalget av skjønnsmedlemmer, ved anke over jordskifteavgjerder, må det sikres at disse medlemmene har kunnskap om jordskiftetfaglige tema. Alternativt kan det vurderes et felles utvalg for skjønnsmedlemmer og jordskiftemeddommere.

Fra skjønnsprosessloven § 34, 3. ledd siteres:

”Under skjønnsforretningen tiltrer skjønnsmedlemmene i samme antall som ved underskjønnet.”

Jordskifteretten er ikke satt sammen som skjønnsrett ved behandling av jordskifteavgjerder og har følgelig ikke skjønnsmedlemmer. Hva skal da legges til grunn ved sammensetning av lagmannsrett ved anke over jordskifteavgjerder? Jordskiftedommeren kan være enedommer, hvor mange skjønnsmedlemmer skal da lagmannsretten settes med?

Etter vårt syn er det uheldig at det er opp til førstelagmann å avgjøre om retten skal settes med en jordskiftelagdommer eller en juridisk dommer ved anke over jordskifteavgjerder. Det må være utvilsomt at jordskiftelagdommer har best kompetanse i slike saker. Dersom en på denne måten lovfester at retten **skal** settes med jordskiftelagdommer ved anke over jordskifteavgjerder, sikrer en at lagmannsretten benytter jordskiftelagdommere til annet enn gjennomsyn. Lovteksten må derfor endres på dette punktet.

Vi mener det er fornuftig at førstelagmannen kan velge å sette retten med både jordskiftelagdommer og juridisk dommer i enkelte tilfeller.

Til § 8-3

Andre ledd

Ved behandling av anke over jordskifteavgjerd skal §§ 8-4 til 8-13 og saksbehandlingsreglene i kapittel 6 i jordskifteloven gjelde. Så langt vi ser det må dette være tilstrekkelig henvising. Hva som skal benyttes ”så langt det passer” av skjønnsprosesslovens bestemmelser er noe uklart for oss.

Til § 8-6

Første ledd og andre ledd

Disse er overflødige, jfr. § 8-3.

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

Til § 8-8

Finn en bedre overskrift. Anke over jordskifteavgjerder er jo nettopp uavhengig av verdien.

Til § 8-9Første ledd

Det virker litt overflødig å vise til skjønnsprosesslovens § 37 og 38. Hva annet enn § 37, første ledd er relevant? Herfra siteres:

”Underskjønnet faller bort så langt overskjønn blir avsagt.”

Dette uttrykkes også eksplisitt i § 8-9, *”...slik at jordskifteretten si avgjerd fell bort så langt lagmannsretten avgjer saka...”*

Er det ikke tilstrekkelig å la første setning stå, men stryke henvisingen til skjønnsprosessloven?

Vi har ingen merknader til øvrige paragrafer under dette kapittel.

Kapittel 9

Framlegget til ny jordskiftelov fører til endring i fleire andre lover. Vi nemner berre dei endringane vi enten er svært einige i, eller der vi har merknader

Til § 9-2

Finn eit betre eksempel enn gravplass eller utelat siste setning.

Oreigningslova, ingen merknad

Grannegjerde

I lovteksten står det at utanom jordskifte må partane være einige dersom dei skal få gjerdeskjønn som eiga sak. Dette kan ikkje være meininga. Det bør stå i andre punktum: **Det same gjeld når gjerdeskjønn vert kravd som eiga sak.**

Beitelov og Veglov

Gode forslag

Dokumentavgift og rettsgebyr

Ingen merknad

Laksefiske og innlandsfisk

Det er uklart kva som ligg i uttrykket gjennomføring. Det er vel heller godkjenning av driftsplan fylkesmannen kan stille vilkår til, eller er det begge deler. Det bør i så fall stå: For godkjenning og gjennomføring osv. Det er vel også naturleg å ta med at det er fylkesmannen som stiller vilkår.

Diverse**Økonomiske konsekvenser:**

Etter forslaget blir lagmannsretten eneste ankeinstans for saker fra jordskifterettene. Sannsynligvis vil det bli minst en jordskiftelagdommer ved hver av de seks lagmannsrettene.

NORD-TRØNDELAG
JORDSKIFTERETT

Det blir da en ordning der lagmannsrettene får to grupper lagdommere som reelt og prinsippielt er likestilt i sitt arbeide som dommere.

Det er nødvendig at det i forbindelse med denne omorganiseringa blir en lønnsmessig likestilling mellom jordskiftelagdommere og de andre lagdommerne dersom denne ordningen skal fungere etter hensikten. Den viktigste forutsetningen for dette er at jordskiftelagdommerne må få sine lønns- og tilsetningsvilkår fastsatt på same måte som de øvrige dommere.

Dette må også få tilsvarende konsekvenser for de øvrige jordskiftedommere og jordskifterettsledere. Slik vi ser det må det i lovproposisjonen for Stortinget tas inn klare bestemmelser om dette som gjør at den åpenbare forskjellsbehandling som i dag eksisterer kan bli brakt til opphør gjennom Stortingets behandling av loven.

Med hilsen

For jordskifterettslederne og jordskifteoverdommeren i Frostating

Oddvar Røe

Jordskifterettsleder

Tlf. direkte innvalg: 74168229

Epost: Oddvar.Roe@domstol.no